

מעדני אשר

גיליון ת"א
(שנה ט')
פרשת בשלח תשע"ב

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

ד. הא דמרים שרה ע"פ הדיבור היה, לכן היה לה מותר לשיר, ולכן דייקה התורה וכתב "ותקח מרים הנביאה" ומדוע צריך לכתוב שהיתה נביאה אלא התורה רצתה לגלות, דלכן היה מותר למרים לשיר, ולא חששה לקול באשה ערוה, שהיה ע"פ הדיבור, כך תירץ בשו"ת אורח נאמן אור"ח סימן ע"ה.

ה. אנשי הצחות והמליצה אומרים, שמרים עם הנשים לא אמרו שירה כי הנשים פטורות, רק יצאו בתופים ובמחולות לשמות, ובאו כמה בחורי ישראל לראות בשמחתם, ואז צעקה מרים "ותען להם" לכו לאהליכם במקום שאומרים האנשים שירה, וגם אתם שירו לה' כי גאה', כך כתב בש"ח פרשת בשלח.

אבל דוחה תרוץ זה: מהא דאיתא במדרש מכללתא בשלח מסכתא דשירה י; ילקוט שמעוני ח"א רמז ר"ג שאמרו כמו שאמר משה רבינו ע"ה שירה וישראל ענו אחריו, כן אמרה מרים והנשים אחריה.

ו. מרים ביקשה רק מהגברים שישירו, ולא מהנשים שהם רק שרו בתופים ובמחולות, כך תירץ הגר"א מובא בספר פנינים משולחן הגר"א, וכן באילת השחר בפרשתו, וכן בטעם ודעת בפרשתו.

איך מותר לאשה לקרוא בתורה הרי קול באשה ערוה?

הנה איתא בגמ' מגילה כג ע"מ א' תנו רבנן הכל עולין למנין שבעה, ואפילו קטן ואפילו אשה, אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה, מפני כבוד צבור.

ובגמ' משמע דאשה לבד יכולה גם לקרות את הקריאה ברבים.

יש להקשות: הרי קריאת התורה קוראים בנגינה, א"כ מדוע לא אמרינן בגמ' דהטעם שאשה אסורה לעלות לתורה משום דקול באשה ערוה, כך מקשה בשו"ת שבת הלוי חלק ג' סימן י"ד, וצ"ע אלעזר חלק כ' סימן ל"ו.

יש שמתרץ: דלכן אמרינן בגמ' הטעם של כבוד הציבור ולא אמרו משום קול באשה ערוה, משום דטעם של הגמ' עדיף דזה שייך גם כשקוראה בלא נגינה דנחשב דבור בעלמא, מכל מקום אסור משום כבוד הצבור, אבל בנגון וטעמים אסור מטעם קול באשה ערוה, כך תירץ בשו"ת שבת הלוי חלק ג' סימן י"ד, ובספר יפה ללב חלק ו' אור"ח סי' רפ"ב כתב שאשה לא תקרא בתורה משום קול באשה ערוה, ויש מחלוקת בפוסקים בענין קול בעלמא בלי נגינה האם אסור ובספר מעדני אשר פרשת ואי תש"ח הבאת קושיות האחרונים על הא דאיתא בגמ' ברכות ל"א ע"א שמהא דכתיב בחנה וקולה לא ישמע, ילפינן למתפלל שלא יגביה קולו בתפלתו, דיש להקשות איך ילפינן מחנה שהמתפלל לא יגביה את קולו, דילמא הא דהתפלל בלחש משום דקול באשה ערוה, ולפי השיטות שבידבור בעלמא ליכא איסור אחי שפיר ע"ש עוד תרוצים.

איך היה מותר למרים הנביאה לשיר הרי קול באשה ערוה?
בפרשתו טו כ' ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה וגו' ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה וגו'.

יש להקשות: איך היה מותר למרים לשיר, הרי קימ"ל אור"ח סימן ע"ה קול באשה ערוה, כך מקשה המגן אברהם בספרו זית רענן בפרשתו, וכן החיד"א בספרו חומת אגן, וכן בתפארת יהונתן, וכן בישיבת משה בפרשתו, וכן בצפנת פענח בפרשתו.

איכא כמה תרוצים:

א. לכן לקחה תוף כדי שזה יעשה קולות כדי שלא ישמעו את קול הזמר שלה, כך כתב בתפארת יהונתן, וכן בתכלת מרדכי ליקוטים.

ובישיבת משה בפרשתו כתב לבאר לפי זה: הא דכתוב ותען להם מרים, דלכאורה להם מיותר, אלא הכוונה שהרי מרים היתה צריכה להרמת קול שהיא לשון עניה מפני התופים ואף שהיה בהרמת קול, מ"מ היה רק להם דלא נשמע לאנשים.

ובאילת השחר בפרשתו כתב דמשמע מזה שרק קול של אשה אסור, אבל כשמנגנת כתב איסור, ומביא שפעם שאלו שאלה הנ"ל לחזון איש ומביא שבערוך השולחן אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן ע"ה סעיף ח' כתב ונראה דדוקא כשמשוררות בפיהן הוה איסור ולא כשמנגנות על הכלי דזוה לא שייך הרהור וערוה.

ב. ע"פ מה דאמרינן בגמ' נדה י"ג דהיכא דאיכא אימתא דשכינתא ליכא חשש הרהור, וכאן הרי היה גילוי שכינה כמו דכתוב במדרש ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי לכן לא היה כאן חשש של קול באשה ערוה, ולכן היה מותר למרים הנביאה לשיר, כך תירץ בית רענן לבעל המגן אברהם, וכן החיד"א בספרו נחל קדומים, וכן בספרו חומת אגן.

ובבני יששכר חודש כסלו שבת מאמר ד' הלל והודאה הביא כמה פסוקים שביאר החיד"א לפי חידוש זה: "צהלי ורוני יושבת ציון" ישעיה י"ב ו' יושבת לשון נקבה, והכוונה על בנות ציון ואין לחוש לקול אשה כי גדול בקרבך וכו', ואין לחוש להרהור, ופירש בזה בשם בנו "רני ושמחי בת ציון" ולא תחוש לקול אשה כי הנני בא ושכנתי בתוכך, עיי"ש עוד דברים נפלאים.

ג. מרים והנשים יצאו רחוק מהמחנה של האנשים כדי שלא ישמעו האנשים את קול השירה של הנשים לכן לא היה איסור בשירת מרים, כך תירץ באילת השחר בפרשתו.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג חיים בעק שליט"א בני ברק
ר"מ בישיבת מנחת יצחק
לרגל שמחת נשואי בנו
הבה"ח שלום עוזר נ"י עב"ג בת
הרה"ג יחיאל מיכל פרידמן שליט"א
רב ביהמ"ד לעלוב
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
שלוהא דרבנן העסקן
הרב נתן צבי הכהן שטינברגר שליט"א
בית שמש
לרגל היכנס בנו שלום דוב נ"י
לבריתו של אברהם אבינו
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
זוכה לראות נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י
הגאון רבי עזריאל טאובר שליט"א
מגדולי מזכי הרבים בדורנו
לרגל שמחת נשואי נכדתו
בת לבנו הרב מרדכי נתן שליט"א עב"ג
הבה"ח דוד גוסטמאן נ"י
בן להרב אריה שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הר"ד אלכסנדר משה בלומנטל שליט"א
קרית צאנו נתניה
לרגל שמחת נשואי בנו
הבה"ח ישראל חיים נ"י
עב"ג תחי' במז"ט ובשטעטל
החתונה יום ב' יתרו אולמי גלי צאנו

גליון זה נודב לעילוי נשמת
הרה"ח משה יחזקאל בן יהודה ז"ל
נפטר ו' אייר תשס"ז לפ"ק
ולעילוי נשמת זוגתו
מרת פיגא בת משולם פיבל ע"ה
נפטרה ז' סיון תשס"ט לפ"ק
ת.ג.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב ניסן עיובל שליט"א
בני ברק
לעילוי נשמת אביו
הרב דוד בן הרב ניסן זצ"ל
נלב"ע י"א שבט תש"ס ת.ג.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הגאון רבי חיים אהרן בלייער שליט"א
מז"צ בירושלים מח"ס חוקי חיים
לעילוי נשמת בנו יקירו
הילד יניק וחבים
כבוד רפאל מאיר דוב ז"ל
נלב"ע ט"ו בשבט תשס"ט
ת.ג.צ.ב.ה.

**מדוע לרופא שומעים לקולו אף לדברים שאין מבינים
ובמצוות מנסים להבין טעם כל דבר?**

בפרשתן ט"ו ו' ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך "כי אני ה' רופאך".

הנה החיד"א בפרשתו הביא בשם הרשב"א דבר נפלא מאוד וז"ל כי הנה מי שהוא חולה קורא לרופא והוא מסדר לו הרפואה סמים ועשבים וכיוצא ושלא יאכל זה ושלא ישתה זה, והחולה סביר וקיבל, הגם שאינו יודע טעמי הרפואות כלל הוא סומך על הרופא שהוא מומחה, והנה אנחנו חולי הנפש, והרפואה האמיתית סדר לנו מצותיו וחקיו לרפואת נפשינו, ואף על פי כי אין אתנו יודע טעמי המצות ובפרט החוקים, צריך שנשמע אליו יתברך.

וזה שנאמר: אם שמע תשמע וגו' והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו, הגם שנראה בעיניך שהם חוקים בלי טעם צריך שתשמע, וכשתשמור הכל כל המחלה וכו' וכי תימא ואיך אעשה המצות בפרט החוקים ושאיני טועם טעמו, לזה אמר כי אני ה' רופאך, וכשם שאתה שומע לרופא על כל אשר יאמר כי הוא זה, אף שאינך יודע איך דבר זה מועיל ומזיק אתה סומך עליו, ולהבדיל כן תשמע לה' כי הוא רופא הנפש האל הנאמן.

מדוע מאחרים בתפלה

האם כשיש לאדם פגישה עם רופא גדול מאחר לפגישה?

כדי להשריש בנו את הענין של "כי אני ה' רופאך" שמעתי בשנה שעברה מכ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א בעת רעוא דרעוון רעיון נפלא בענין זה.

מעשה באדם אחד שהיה גר בירושלים שהיה חולה מאוד רח"ל וכבר ביקר אצל כל הרופאים ולא מצאו תרופה למחלתו, יום אחד שמע שלמחרת מגיע מחוץ לארץ לבני ברק רופא מומחה למחלה שממנה סובל ומקבל קהל בבוקר משעה שמונה עד עשר.

הנה אדם זה יקום מיד באור הבוקר ויסע הכי מוקדם שאפשר לבני ברק כדי להיות בפגישה עם הרופא מיד בשעה שמונה וכשיגיע זמנו של הפגישה יכנס ויהא שקוע כולו בכל מילה מה שהרופא מוציא מפיו ואינו יחשוב על דברים אחרים, ומי מדבר שבאמצע הפגישה לא יוציא פלאפון לדבר עם אחרים, ובודאי שלא יצא באמצע הפגישה קודם זמן סיום הפגישה.

הנה כל אדם יש לו פגישה שלש פעמים ביום עם רופא מומחה שאין כמוהו זה הרופא כל בשר, כל אחד יתבונן אם מתנהג בהתאם, אם אינו מאחר לפגישה דהיינו שאינו מאחר לתפילה, ואם כבר מגיע לתפלה בזמן אם אינו עוסק באמצע הפגישה עם שאר דברים, ואם יהא לו חשד שהטלפון שלו יתקשר יעזוב את הפגישה ויסתכל בטלפון, ומי מדבר שבאמצע הפגישה עוזב את הפרופסור והולך לדרכו ולכן צריך כל האדם שיחזק עצמו יותר באמונה של כי אני ה' רופאך ולהתנהג בהתאם.

מעדני אשר: סיפר לי עסקן אחד שהולך לבקר אסירים בבית הסוהר שפעם התפלל שם שחרית וראה שבאשרי ובא לציון מורידים התפילין שאל אותם להיכן אתם ממהרים עכשיו.

מעדני אשר: נראה לציון בזה פירוש נפלא דהמאירי על הגמ' ב"ב קט"ז ע"מ א' דרש ר' פנחס בר חמא "כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים" ביאר דהכוונה דילך אצל חכם וילמוד הימנו דרכי התפלות ויבקש החולה רחמים, ואפשר דהכוונה שצריך לדעת איך להתפלל.

**איך היו יכולים לברך ברכת המזון על המן
הרי המן לא היה מחמשת המינים?**

בפרשתן ט"ז ד' ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו'.

הנה איתא בגמ' ברכות מ"ח ע"מ ב' אמר רב נחמן משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן, עיין בחזון איש אור"ח סימן כ"ח אות ד' שהקשה איך ברכו ברכת המזון על המן, הרי קימ"ל דלאחר שיעור עיכול אין מברכין, והרי כאן זה נתעכל מיד דאמרינן בגמ' יומא ע"ה שנבלע באיברים ע"ש מה שתיירן.

ובגליוני הש"ס להגאון רבי יוסף ענגיל ברכות מ"ח ע"ב הקשה מדוע היה חייבים לברך ברכת המזון על המן, הרי לא היה לחם של חמשת מיני דגן, רק בריה בפני עצמה, ואף שטעמו בו טעם לחם, משום טעם לבד אין סברא שיתחייבו לברך ברכת המזון.

איכא כמה תרוצים:

א. צריך לומר דסבירא ליה כמו שאמרו בגמ' יומא ע"ה שכל המינים טעמו במן טעמן וממשן, א"כ הוא ממש מחמשת המינים, לכן היה חיוב לברך על זה ברכת המזון, כך תירץ בגליוני הש"ס ברכות מ"ח ע"ב.

ב. ע"פ מה שכתב בשו"ת חתם סופר אורח חיים סימן קצ"ו וז"ל וכבר היה נ"ל שירידת המן במדבר מ' שנה לא היה דבר חדש, שהיה אותו הרוחנית ושפע אלקי מציוני מעלה שהי' מעותד לירד על תבואת ז' עממים שבא"י בעת ההיא, ואכלו מקבלי תורה הפנימיות ולאמורים נשאר המוץ והקליפה, לפי הנ"ל אתי שפיר, כך כתב בשו"ת ויצבור יוסף סימן י"ט ס"ק ב'.

ג. צריך לומר דהיה הוראת שעה לברך עליו ברכת המזון אף דלא היה מחמשת המינים, אבל לדורות אין חייבים לברך רק בחמשת המינים, כך תירץ בראשי בשמים אות ב'.

האם היה יכולים לקיים מצות מצה ע"י אכילת מן?

הנה בריטב"א קדושין ל"ז ע"ב כתב על הא דאיתא בגמ' בשלמא למ"ד מושב כל מקום שאתם יושבים משמע היינו דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח, ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול אלמא אקרוב עומר והדר אכול, אלא למ"ד לאחר ירושה ושיבה ניכול לאלתר, ומשני לא הווי צריכי וברש"י ננסתפקו מן המן שבבליהם, וכותב הריטב"א וז"ל קשיא לן מאי האי דמפרקינן הכא לא הווי צריכי, דהא הוי צריכא ליה לחובת מצה של ליל הראשון שאינה אלא מחמשת המינים, תרצו בתוספות דאה"נ דאכלו מיניה בליל הפסח לחובת מצה כזית, והדר אכלי מן כל הלילה ויום חמשה עשר, ואחר כך יום ששה עשר אכלו חדש בלא הפסק, וקרא לא חשיב אלא ההוא דאכלי בלא הפסק.

ויש שכתבו שלא היה יכולים לקיים בזה מצות מצה דהיה מצה עשירה כדכתיב כצפחות בדבש, כך כתב בשו"ת אמרי דוד סימן ס"ז סובא בפרדס יוסף בפרשתן, וכן במנחה בלולה ראה כ"ט ו'.

ויש שרצו לומר שלכן לא היה יכולים לצאת חובת מצה במן דבמצה בעינן שיהא ראוי לשבעה וכאן הרי ליום המחרת זה הבאיש, והיה אסור להותיר, כך כתב בשו"ת אור המאיר סימן כ"א להגאון רבי מאיר שפירא, ועיין בשו"ת מנחת יצחק חלק ג' סימן י"ד.

ועוד טעם כתב דמן דלא אתי לידי חימוץ א"א לצאת בו ידי חובת מצה, כך כתב בשו"ת אור המאיר הנ"ל.

ובמקראי קודש על פסח חלק ב' סימן י"ב רצה לומר דלפי השיטות שהיה יכולים להרגיש טעם איסור במן, א"כ המן מקרי דיכול לבא לידי חימוץ, ולדברי הספורנו המובא לקמן דהמן היה גדולי קרע א"כ אפשר לצאת אבל מביא את הריטב"א הנ"ל שאי אפשר לצאת מצה במן.

אבל באגרא דכלה בפרשתן כתב שיכולים לצאת חובת מצה במן.

**מִן שִׁירַד לַשַּׁבַּת הָאֵם מוֹתֵר לְהַשְׁאִיר לְיוֹם רֵאשׁוֹן?
הָאֵם מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלֵים שְׁבִישְׁלוֹ אֶת הַמֶּן?**

בפרשתן ט"ז י"ט ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בוקר.

יש לחקור מן שירד בערב שבת לצורך שבת האם היה מותר להותיר את זה נמי ליום חול כיון דהותר להותיר לשבת הותר נמי ליום חול או דילמא רק לשבת היה מותר להותיר אבל לא לאחר השבת.

הנה בספורנו בפרשתן ט"ז כ"ה כתב על הפסוק "אכלוהו היום כי שבת היום לה' וז"ל כי כל זה היום שבת לה', ובכלו מותר לאכול את המן הנותר מערב שבת, ולא יהיה מותר זה לאחר השבת, חזינן להדיא דסבירא ליה שמן שירד בערב שבת לצורך השבת היה אסור להותיר לצורך יום חול.

וכן כתב להדיא הט"ז בספרו דברי דוד בד"ה ויבאש וז"ל אם הותירו ממנו בליל מוצאי שבת היה בו באמת רמה, דלא הותרה ההנחה אלא מכח שבת בלבד כאילו ירד ביום השבת עצמו.

ובספר מכתבי תורה סימן ק"מ, מובא בשו"ת חדות יעקב חלק ב' סימן כ"ו, ובשו"ת צור יעקב סימן נ"ה, ושו"ת נבטת הלבונה סימן ל', ושו"ת מראה כהן חלק ג' סימן כ"ח, ובפרדס יוסף בפרשתן מביא שרבינו השפת אמת זצ"ל הסתפק במן שירד בערב שבת לצורך שבת קודש אם היה מותר להותיר ממנו בשבת קודש, דיש לומר כיון דסוף סוף מותר להותיר ממנו מערב שבת לשבת, שוב אין לאסור להותיר ממנו בשבת, דהואיל ואשתרי אשתרי.

ובספר מאיר עיני חכמים סימן ס"ו חידש דמן שירד בערב שבת לצורך שבת מותר להותיר לשבוע אח"כ דהואיל ואשתרי אשתרי.

ובאחרונים מתרצים לפי יסוד זה קושיא חמורה: על הא דאמרין בגמ' קדושין ל"ח ע"א דבז' באדר כשמת משה רבינו פסק המן, ונשתמשו מהמן שבכליהם עד שהקריבו העומר בט"ז בניסן, וקשה איך הותירו ממנו, הא איכא לאו דאיש אל יותר ממנו אלא על כרחך כיון דמשה רבינו מת בשבת ז' אדר ואז היה המן שירד בערב שבת לא היה בו איסור להותיר, לכן היה מותר להותיר, כן תירץ בספר ארץ צבי חלק ב' בחודשי לביצה אות ט' וכן בספר אמבוהא דספרי פרשת בעלותך ע"מ קל"ז, וכן במנחת סולת סוף מצוה פ"ה.

ויש עוד תרוצים איך היה מותר להשתמש במן עד ט"ז אייר הרי יש לאו של נותר:

א. צריך לומר שהמן היה נבלע בכליהם ונדבק בתוכו כשהיו מסתפק ממנו בשום כלי ומאותו מן נסתפקו, כך תירץ במושב זקנים לבעלי התוס'.

חזינן מדבריו דסבירא ליה: שלא היה איסור לבשל בכלים שבישלו שם את המן אף שלכאורה היה חשש איסור של בליעות של איסור נותר של המן.

ובמכתבי תורה לבעל האמרי אמת סימן קמ"א כתב דיתכן שהוצרכו לשבור כלי חרס ולהגעיל כלי מתכות שבישלו ואפו דומיא דבישול קדשים.

ובפרדס יוסף כתב דלשיטת הנודע ביהודה מהד"ת אור"ח סימן ס"ו, ועיין בשו"ת אבני נזר אור"ח סימן שנט' דחולק עליו דטעם כעיקר מן התורה אסור הוא רק באיסורים שיש בהם מלקות ולא כשאין מלקות, וכאן הרי אין מלקות על אכילת נותר דעל לא תעשה של של שתעבתי אין לוקין דהויא לאו שבכללות.

ב. כיון שכבר פסק מליד המן אין עוד קפידיא להותירו, דלפני זה נאסר כדי שיהיה להם בטחון, כך תרצו בתוס' על התורה, וכן במנחת סולת סוף מצוה פ"ה.

וכן כתב בחידושי הגר"ז סימן צ"ה דלאו זה לא היה נוהג אלא בשעה שהיה המן יורד, אבל משפסקה ירדת המן פסקו דיניו, לא היה עוד איסור להותיר.

ג. אפשר דכאן היה עפ"י הדיבור שישאירו, כך כתב בחידושי הגר"ז סימן צ"ה.

**הַמְרִים בַּשַּׁבַּת מִן הָאֵם עֵבֶר עַל אִיסוּר תוֹלֵשׁ?
אִיךָ הִיא מוֹתֵר בְּיוֹ"ט לְהַרִים אֶת הַמֶּן הַרִי תוֹלֵשׁ?**

בפרשתן ט"ז כ"ו ששת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו.

הנה בספורנו בפרשתן ט"ז כ"ז כתב דלקוט המן בשבת זה חלול שבת דעוקר הדבר ממקום גדולו, כאמרם ז"ל האי מאן דתלש כשותא מהזמי והיגי חייב משום תולש שבת ק"ז ב'.

ובשפתי צדיק בפרשתן אות ט"ז הסביר את דבריו: דאין נגמר המן למאכל אנשים אלא לאחר ששהה על הארץ זמן מה, ולכן חייב אח"כ משום עוקר דבר מגידולו.

ובשו"ת אבני נזר אורה חיים סימן קל כתב דדברי ספורנו תמוה דבגמרא עירובין י"ז ע"ב דרשו אל יצא איש ממקומו לצאת בכלי ללקט המן משמע שלקטיה עצמה אינה מלאכה, רק היציאה.

וכן הקשה במנחת סולת סוף מצוה פ"ה שמהגמ' עירובין י"ז ע"ב משמע שהאיסור רק משום הוצאה, ולא משום עוקר דבר מגידולו.

ובאור החיים הקדוש בפרשתן מחדש: וז"ל הכוונה בזה להזהירם לבל יצאו ללקוט, ופירוש לא יהיה בו לא יהיה בו מעשה זה של הלקיטה, שאם על הויית המן כבר אמר לא תמצאהו בשדה, ולזה כשיצאו מן העם ללקוט אמר ה' להם עד אנה מאנתם לשמור מצותי וגו' הרי שעברו על הלאו והיכן מצינו אזהרה זו שאמר להם כן, ואם כוונתו על דיוק הנשמע מאומרו ששת ימים לבד, לאו זה לא יקרא לאו אלא עשה כדון לאו הבא מכלל עשה פסחים מ"א א' ולא יוצדק לומר להם עליו מאנתם לשמור כי לשון שמירה יאמר על הלאו.

ובספר הנפלא עיטורי חיים לאחי הגאון הנפלא רבי משה שוורץ שליט"א ר"מ בבית המדרש המרכזי אצקוביץ בבני ברק בפרשתן הקשה על האור החיים כעין קושיית האבני נזר על הספורנו דבגמ' משמע שהאיסור הוא משום תחומין ולא משום לאו עצמי עי"ש מה שתיריך.

הנה נחלקו במדרשים האם ביום טוב ירד מן.

דבמכילתא בפרשתן איתא על הפסוק "ששת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו" לא יהיה בו לרבות שבי"ט נמי לא ירד מן.

אבל יש מדרש שסבר שירד מן ביו"ט, מובא בתוס' ביצה ב' ע"ב, עירובין ל"ח ע"א פסחים קט"ז ע"א.

יש להקשות: לשיטת הספורנו שלקטית מן בשבת זה איסור קצירה, א"כ איך היה מותר ביום לקצור, הרי קימ"ל אור"ח סימן תצ"ה דמלאכת קצירה לא הותר ביום טוב, כך מקשה הכלי חמדה בפרשתן, עי"ש מה שתיריך.

נראה לתרץ: הא דמלאכת קצירה לא הותר ביום טוב להרבה שיטות זה רק מדרבנן, דמן התורה אף מלאכת קצירה מותר ביום טוב, עיין בדעת תורה אור"ח סימן תצ"ה ס"ק ב', שהארץ באריכות אם זה איסור דאורייתא או דרבנן, ובספר מעדני אשר פרשת בא תשס"ז הראכתי בדברים נפלאים בענין קצירה ביו"ט האם אסורה מן התורה או מדרבנן לפי הנ"ל אתי שפיר דמן התורה אף קצירה מותר ביום טוב לכן היה להם מותר ללקוט את המן ביום טוב, ואף שיש שיטות שקצירה ביו"ט זה איסור דאורייתא, מ"מ שיטת המדרש דסבירא ליה שירד מן ביו"ט יסבור דזה דרבנן, מעדני אשר, ועיין בכלי חמדה שתיריך באופן אחר.

ברכת מזל טוב
להגאון רבי שמואל ברנסדורפר שליט"א
מו"צ בעדה החרדית
ורב ביהמ"ד תפארת הנחל
לרגל שמחת נשואי בתו עב"ג
הבה"ח אריה לייבוש הלבשרטם שליט"א
בן הרה"ג רבי יחיאל מיכל ליפשיץ הלבשרטם שליט"א
רב דחסידי סטראפקוב בן כ"ק מרן האדמו"ר מסטראפקוב
יהא רעוא שיזכה לראות נחת מכל יוצאי חלציו

מכתבים למערכת

איך הניח רבינו הקדוש תפילין כשהיה חולה מעיים

הרי חולה מעיים אסור להניח תפילין

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דמבואר בגמ' כתובות ק"ד ע"א שרבינו הקדוש הניח תפילין כשהיה חולה מעיים, וקשה איך היה מותר, הרי קימ"ל שחולה מעיים אסור להניח תפילין, וכן קשה לשיטת שכל חולה פטור מתפילין, איך הניח ר"א תפילין כשהיה חולה ותרצתם.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחוקקי הדת

נראה לתרץ, דרבינו הקדוש ורבי אליעזר הניחו תפילין לפני פטירתם אע"פ שהן פטורין כדי לזכות לחטוף עוד מצות לפני פטירתן דאם לא עכשו אמת, ועוד דעיינן בטור סימן ל"ו כל המניח תפילין מובטח לו שהוא בן עוה"ב ואמר אביו מערב אני שאין גיהנום שולט בו על כן הניחו תפילין לפני פטירתן, עוד נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא בשו"ת רמ"ע מפאנו מובא במקור חיים להחת יאיר סימן ל"ח בקיצור הלכות דחולה מעיים חולץ רק תפילין של ראש, אבל תפילין של יד יש להקל אם יתבטל מצותן, א"כ יש לומר דרבינו הקדוש ורבי אליעזר הניחו רק תפילין של יד.

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א רב אב"ד תל ציון ראש כולל תלמידי הכת"ס, הו"מ בישיבת סוכטשוב מה שהבאתם בשם הגמג' אברהם דחולי מעיים אסור להניח תפילין, נראה לציין דבשו"ת הרמ"ע מפאנו סימן ס' הבא באלהי רבה כתב דחולי מעיים אע"פ שפטור מתפילין מותר ללבשם, ונראה דלשיטת רש"י כתובת ק"ד ע"א דחולי מעיים פטור מן התפילין מפני שצריך להלציץ תדיר, ולפי זה מיסתבר דשפיר אפשר להחמיר, אולם לפי מה שכתבו התוס' כתובת ק"ד ע"א הטעם דפטור דאי אפשר ליהודא היטב מנוף נקי או מיסתבר כמגן אברהם דאסור להחמיר.

אדם שנשבע שלא יגלה רפואה שגילו לו האם באופן שיש פקוח נפש מותר לו לספר

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' יומא פ"ד ע"א ע"פ כ"ח ע"א שרבי יוחנן היה זה כאבים חזקים הלך למטרינתא וגילה לו רפואה ובקשה ממנו שישבע שלא יגלה לאף אחד הרפואה וגילה רב יוחנן את הרפואה והקשה בגמ' הרי נשבע, יש להקשות מה הקושיא הרי פקוח נפש דוחה כל התורה, ואפילו נשבע מדוע יהא אסור לגלות, ותרצתם.

הרב נחמיה הערץ שליט"א בני ברק

נראה לתרץ, כדרך אשר דביפה עונים יומא פ"ד הביא מהירושלמי שלאחר ששמעה אותה מטרינתא שרבי יוחנן גילה הרפואה ברבים חנקה את עצמה מרוב צער שנתגלה הפואה, וא"כ אפילו שמטעם פיקוח נפש היה מותר לו לגלות, אבל היות שגם היא עלולה למות מרוב צער, א"כ מאי חזית דרמך סומק טפי דילמא דם שלה סומק טפי.

מה הטעם למנהג שנהגו להדליק נרות בברית מילה

מה שהבאתם כמה טעמים בשם הראשונים במנהג ישראל להדליק נרות בברית מילה.

הרה"ג משה הלוי הלר שליט"א כולל בית ישראל נור ירושלים

הרה"ג יואל אברהם מושקוביץ שליט"א ירושלים כולל סאטמאר

נראה לציין עוד טעם להמנהג ע"ש הפסוק ליהודים היתה אורה וגו' וששון ובגמ' מגילה ט"ז ע"ב דרשנין ששון זו מילה לכן נהגו להדליק אורה, כך כתב בספר זכור ברית, וכן כתב היעב"ץ הבא בטעמי המנהגים את התקיד.

הרב יעקב בן שמעון שליט"א

נראה לציין עוד רמז למנהג הנ"ל בספר נפש חיים להגאון רבי חיים פאלני מערכת ח' אות נ"ו שם רצו היונים לבטל את המצוות שמרומזים חשך והיינו חטכה שבת כרותה לכן מדלוקים נרות לבטל את החושך.

מדוע אין נוהגים להתפלל בזקופת ידים למעלה כמו שנהגו פעם

מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע אין אנו מתפללים בזקופת ידים כמו שמצינו במקרא כמה פעמים, ותרצתם בארבע אופנים.

הרב מרדכי יעקב פרידברג שליט"א כולל בית ישראל דגור ירושלים

יש לציין דבאמרי פנחס להרה"ק ר' פנחס מקרץ י"ע כתב דבאם בשעת התפלה נפרשים ידיו למעלה סימן טוב ותפלתו של אדם זה מקובלת ועולה לנחת רוח, וכן בשל"ח עניי תפלה שער האותיות כתב דבאמצעיים של ברכת שמו"ע צריך לפרוש ידיו למעלה כדרך אדם השואל ומבקש, וכדאיתא באברהם ובמשה רבינו וא"כ גם היום נוהג לדבריו.

מי שנשבע משותק ביד ימין האם עריך להניח תפילין ביד ימין כיון שזה עכשיו חיד הכהה

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים בחולה שנחלה במחלת השיתוק ונשתתק יד ימינו אם עכשיו ניח ביד ימינו היות היא יד כהה אצלו או דילמא ניח ביד שמאל כמו כל אדם.

הרה"ג חיים דוד קרוקער שליט"א כולל נור ברוקלין מח"ס לקח חיים

נראה להעיר דבספר נשמת אברהם א"ח סימן כ"ו ספ"ה א' מביא בשם הגרש"ז איערבאך זצ"ל דמי שחלשה יד ימינו ועושה כל מלאכתו בשמאל אך דעת הרופאים שעתידה ימינו להבריא ממשך להניח על ידו השמאלית, אך אם לדעתם אין תרופה לידו מניח תפילין ביד ימין כדעת המושג בורה בשם הרגול מרבבה.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

למקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com

לבידורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

מי שמעוניין להצטרף לאיפ"ה המנויים נא להתקשר למערכת

מדוע מניחין תפילין על יד שמאל ולא על יד ימין שהוא יד החשוב בכל מקום

מה שהקשתם בשם הראשונים מדוע מצות חשובה כמו מצות תפילין מניחים אותה על יד שמאל הפחות חשובה, הרי יד ימין היא החשוב בכל מקום, ותרצתם בארבע אופנים.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מאנטסטר

הגאון רבי דוד לוסיצין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א

הבה"ח מאיר שמחה דרוק נ"ץ ישיבת אור ישראל לצעירים

נראה דלשיטת שעיקר המצוה בתפילין זה הקשירה, לפי הנ"ל אתי שפיר דעיקר המצוה עושה בימין.

הגאון רבי שלמה אשכנזי שליט"א ראש כולל בוסטון ירושלים

הגאון גמליאל דברנבוין שליט"א בני ברק מח"ס גם אני אודך

נראה לתרץ, דהנה כתיב שמת ט"ז ו' "וימנך ה' נאדרי בכח ימיןך ה' תרעץ אויב" וכתב רש"י שם ו"ל וימנך שני פעמים כשישראל עושין את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין עכ"ל, והנה כתוב שמת י"ג ט"ז "והיה לאות על ידכה ולטופות בין עיניך כי בחזוק יד הוציאנו ה' ממצרים" נמצא שמניחים תפילין ביד שמאל לזכור כי בחזוק יד היינו שגם השמאל נהפך לימין הוציאנו ה' ממצרים, ולפי זה אתי שפיר שמניחין תפילין ביד שמאל שזה בעצם רמז שהשמאל נהפך לימין ביציאת מצרים.

הרב פנחס ברנבוין שליט"א ליקוד

נראה לתרץ, דמצונו שחז"ל קבעו הלכות על פי הכלל שבתורה "דרכיה דרכי נועם" סבה לייב ביטת ט"ז והואיל ומצות התפילין במקורה היתה ללכת בהם כל היום כולל לעסקים ולמלחמה, אילו היו התפילין על זרוע החזקה היו מפריעים לפעולות היומיומיות של האדם ובודאי שהיו מפריעים ליוצא לקרב לאחוז בחרב ולהלחם כראוי, לכן הקפידה תורה שהתפילין יונחו על הזרוע שאין עושים בה את רוב המלאכה ודהיינו יד כהה, ולפי הנ"ל אתי שפיר מדוע כאן לא ציינה התורה יד מסוימת ימין או שמאל אלא דווקא היד החלשה.

הרה"ג רבי פנחס מנחם דאוויד שליט"א ירושלים מח"ס דברי פנחס

נראה לומר, דהלא עיקר חובב תפילין הוא לילך כל היום וכן הלכו פעם כל היום בתפילין וכן בשעת שעשו מלאכה, וכן מצאנו בשם הבית ברוך על החיי אדם כלל י"ד ט"ק ע"ב דבזמן התלמוד היה דבר פשוט דהסנדלר והפחח וכדומה היו מעטרים בתפילין בשעת מלאכה, והרי המלאכה עושים ביד ימין שיש לו הכח לעשות המלאכה ולכן הניחו תפילין ביד שמאל.

הרה"ג בן ציון מיללער שליט"א ירושלים

נראה לציין דברבינו בחיי פרשת בא כתב דהקבלה שהנחת תפילין שבשמאל הוא כנגד הימין, שנאמר מימינו אש דת למו.

מדוע מי ששולט בשתי ידיו חייב להניח תפילין הרי כיון שאין לו יד כהה יהא פטור מתפילין

מה שהקשתם בשם החתם סופר והרבי עקיבא אייגר על הא דקמ"ל ארי"ח סימן כ"ז ס"ק א' א' שולט בשתי ידיו, מניח בשמאל כל אדם דיש להקשות כיון דכתיב ידכה ודרשינן דבעינן להניח על יד כהה א"כ שולט בשתי ידיו לא יניח דהא לית ליה יד כהה ותרצתם.

הרה"ג רבי אליהו שלום ברקוביץ שליט"א מנהל רוחני ת"ת בעלזא בית שמש

הרה"ג לוי יצחק גיגר שליט"א בני ברק

א. א. ג. שליט"א פתח תקוה

נראה לתרץ ע"פ מה דמבואר בגמ' בכורות מ"ה ע"א דנחלקו בענין כהן השולט בשתי ידיו האם כשר לעבוד בבית המקדש ולמ"ד דפוסל היא כאלו שתי הידים כהות, א"כ יש לו יד כהה ואולינן בתר העולם דמניחים בשמאל.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

הרב ישראל הולצמן שליט"א אשדוד

נראה לתרץ כיון דהויא מצוה חיובית לא מיסתבר דאם אין לו יד כהה שיתבטל לגמרי מהמצוה.

מחמדי מעדני אשר

בעניני המן

האם במן היה מותר לחשוב טעם איסור: בשלח תשס"ו

איזה ברכה ברכו על המן שאכלו במדבר: בשלח תשס"ז

מדוע היה אסור לבשל את המן בשבת הרי דבר שנאכל חי מותר לבשל בשבת: בשלח תשס"ז

איך הכניסו את המן שירד ביום כיפור: בשלח תשס"ז

איך היה מותר לאכול מהמן הרי אסור ליהנות ממעשה ניסים: וישלח תשס"ח

מדוע אין נוטלים ג' הלוח כשחל יו"ט בערב שבת או במוצ"ש, דהא הטעם שנוטלים לחם משנה זכר למן שהיה יורד כפול, א"כ כשחל יו"ט בערב שבת היה יורד לג' ימים, א"כ צריך לטול ג' לחמים: בהעלותך תשס"ח

בענין ביזת הים

איך לקחו היהודים ביזת הים מהמצרים הרי קי"ל אין אדם מת ומשלם: עיי' בספר "מעדני אשר" תשס"ז פרשת שמות ו' תירוצים.